

Göteborg 2024-03-27

Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se

Synpunkter från SFPO i anledning av samråd inför Naturvårdsverkets beslut om licensjakt på gråsäl, ärendenummer NV-06511-23, NV-00856-24 och NV-00855-24

Sveriges Fiskares PO (SFPO) företräder ca. 230 fiskefartyg som är verksamma inom det demersala fisket. Våra medlemmar bedriver fiske på naturens och förvaltarens villkor. Vi har medlemmar längs hela den svenska kusten, från Koster till Kalix. Vi står för ett långsiktigt hållbart fiske och våra medlemmar är bland de bästa när det handlar om skonsamhet, selektivitet och kvalitet.

I den översända samrådsskrivelsen av den 14 mars 2024 anger Naturvårdsverket att man efter att ha hört Havs- och vattenmyndigheten (HaV) överväger det följande:

- licensjakt på 500 gråsäl under 2024 och början av 2025 inom svenskt territorium i Östersjön; och
- att, vad gäller knobbsäl och vikare, endast besluta om skydds jakt efter ansökan av de som riskerar att drabbas av skada. Myndigheten tar därmed inte beslut om skydds jakt på eget initiativ. Skydds jakt kan bli aktuellt på dessa arter efter ansökan från enskild.

Nedan lämnas SFPO:s synpunkter på de förslag och frågeställningar som återfinns i det översända samrådsunderlaget, våra synpunkter återges i samma ordning som i underlaget.

SFPO underkänner Naturvårdsverkets ovan återgivna överväganden.

1 Skador och övrig påverkan orsakad av säl

Utifrån yrkesfiskets perspektiv är de skador som säl åsamkar fisket med flera enorma och oacceptabla.

Avsaknaden av en fungerande sälförvaltning har lett till en fasansfull och enorm ökning av antalet säl-lar. Resultatet av denna ökning är att det fiske som alla säger sig värna om – det småskaliga kustnära fisket – håller på att slåss ut av säl. Forskaren vid SLU och Kustlaboratoriet i Lysekil Sven-Gunnar Lunneryd har uttryckt det på följande sätt: ”Sälarna är för många idag. Det är ett helvetiskt problem för fisket”.

Avsaknaden av en fungerande sälförvaltning har lett till en fasansfull och enorm ökning av antalet säl-lar. I sälarna finns sälmask och då det finns enormt många säl-lar finns det också enormt mycket säl-mask. När sälmasken sprids till fisk leder det till att fisk drabbas av försämrade simförmåga, sämre motståndskraft och hälsostatus, något som med tiden leder till en stor fiskdödlighet. Betydelsen av spridningen av sälmask vad gäller decimeringen av torsk i Östersjön kan nog inte överskattas. Om ingenting görs åt den växande sälpopulationen kommer torskbeståndet i Östersjön aldrig att återhämta sig. Situationen i Östersjön har många likheter med den i Kanada, där sälen förhindrar torskbeståndets återhämtning. Ny dansk forskning visar att bara runt ön Bornholm äter gråsälen 1 500 t torsk varje år, alltså betydligt mer än bifångstkvoten för torsk i hela Östersjön. Till detta kommer sälens effekter på torskens hälsa via sälmasken.

Säl äter fisk, säl äter stora mängder fisk och står således för en stor fiskdödlighet – en mycket stor fiskdödlighet. Säl skadar fiskeredskap, något som innebär en stor kostnad för det kvarvarande yrkesfisket (många fiskare längs med ostkusten har redan kapitulerat för sälens härjningar).

Att estimera ett korrekt samlat ekonomiskt värde för den skada som säl orsakar fisket och därmed också i förlängningen svenska fiskkonsumenter låter sig inte göras enkelt. SFPO anser dock med säkerhet att den i samrådsunderlaget angivna siffran för hur mycket som utbetalats i viltskadeersättning 2022-2023 (14 mnkr) endast är en bråkdel i sammanhanget. Forskare har uppskattat att säl-skadorna kostar yrkesfisket 30 – 50 mnkr årligen.

I samrådsunderlaget anges att HaV anser att det behövs en riktad jakt på skadegörande individer för att kunna skydda värdefulla och hotade fiskbestånd samt att jakt också kan behövas för att förhindra skador på fångst och fiskeredskap hos näringsidkare som lider av dessa skador. HaV:s uppfattning är inte långsiktigt hållbar och ej heller i överensstämmelse med en ekosystembaserad förvaltning. Sälens negativa effekter på ekosystemet kan inte förhindras genom att bara jaga skadegörande individer.

En riktad jakt på skadegörande individer är otillräckligt och det är synnerligen anmärkningsvärt respektlöst mot småskaliga kustnära yrkesfiskare att HaV anser att jakt kan behövas för att förhindra skador på fångst och fiskeredskap. Varför blundar en myndighet för verkligheten så som HaV uppenbarligen gör när man anser att jakt endast kan behövas; det torde vara uppenbart för envar att jakt behövs.

Det torde vara uppenbart för envar som sätter sig in i problematiken som följer av en avsaknad av en fungerande sälförvaltning att en rejält ökad jakt behövs för att råda bot på de förevarande problemen. Hur många år har uppfattningen varit att det behövs endast en riktad jakt på skadegörande individer? Är det inte dags att konstatera att den uppfattningen inte löser problemet? Är det inte dags att på allvar få på plats en fungerande sälförvaltning?

2 Antalet sälar som får fällas i respektive geografiskt område

Det är tröttsamt att läsa om att HaV anser att ytterligare kunskap behövs.

SFPO underkänner helt HaV:s bedömning att högst 500 gråsälarna ska tillåtas fällas inom svenskt territorium i Östersjön.

I samrådsunderlaget synes det finnas ett antal faktafel. Med avseende på gråsäl räknades 2023 45 978 individer. Det är vedertaget att 60 – 80 % räknas, det blir då mellan 57 250 – 76 330 individer. Man kan därför fråga sig varifrån ”*Den totala gråsälpopulationen uppskattas vara 55 000 – 73 000 individer*” kommer? I samrådsunderlaget står att läsa ”*Det sker förändringar i de svenska gråsälbestånden i och med att gråsälarna har minskat i Sveriges kärnområde i länen Stockholms, Södermanlands och Östergötlands län samt att sälarna visar större känslighet för störningar än tidigare*”. Vad finns det för fakta bakom påståendet att sälarna är störningskänsliga? I detta fall har de bara flyttat österut (antalet sälar i den sydvästra finska skärgården har ökat lika mycket som det har minskat på den svenska sidan), de har pendlat fram och tillbaka genom åren. Kan det vara så att de har ätit upp all gädda redan och därför flyttat? I samrådsunderlaget kan läsas ”*Knubbsälens bestånd i den svenska delen av Kattegatt och i Skagerrak har minskat kraftigt de senaste åren*” och ”*(f) från inventeringen av knubbsäl för 2023 framgår att antalet knubbsälar i Skagerrak beräknas till cirka 6 000 – 7 000 individer. I Kattegatt beräknas antalet knubbsälar till runt 13 000 – 14 000 i den för Sverige och Danmark gemensamma populationen*”. Om vi antar 6 500 individer i Skagerrak och 13 500 i Kattegatt och att 60 – 65 % av sälarna räknades blir då det räknade antalet i Skagerrak runt 4 000 och i Kattegatt något mindre än 9 000. Det är på samma nivå, eller rentav en liten ökning 2023 jämfört med 2022. Hur många sälar saknas? I Skagerrak räknades det som max runt 5 500 individer 2013 – 2019; om det nu är 4 000 individer saknas över 2 000 faktiska sälar. I Kattegatt blir motsvarande siffra 3 500. Hur kan 5 500 sälar försvinna utan att det märks? Nej, det är frekvensen räknade som måste ha förändrat sig.

Slutsatsen att sälarna minskar är inte vetenskapligt belagd.

Dessutom kan det vara så att knubbsälarna dessbättre har minskat så ska jakten i stället öka så att sälpopulationen hålls ner på en låg konstant nivå. Situationen för torsken är nu så akut att den behöver en låg predation under en lång tid. Det är torsken som är utrotningshotad, härpå finns åtskilliga vetenskapliga artiklar att luta sig emot. Slutligen vad gäller vikare kan läsas ”*Den totala populationen uppskattades överstiga 20 000 individer 2015, men sedan dess går det inte att fastställa om beståndet har fortsatt öka eller minskat. Det finns dock inga tecken på en kraftig minskning*”.

Statistik från Finland utvisar tydligt att det är tal om en ökning och ingenting annat.

Av underlaget framgår att man estimerar att den totala gråsälpopulationen i Östersjön uppgår till 55 000 – 73 000 individer och att tillväxthastigheten uppgår till cirka 4,9 %. Vår uppfattning är, utifrån våra medlemmars erfarenheter och kunskap, att även siffran 73 000 är låg, men om vi antar att det finns 73 000 individer så innebär det i så fall en årlig ökning om 3 577 individer. Mot bakgrund av situationen i verkligheten är det minst sagt häpnadsväckande att HaV föreslår en jakt som i sig inte ens innebär en decimering av beståndet. SFPO förordar att 30 000 gråsälarna ska få fällas.

Vad gäller knubbsäl anser HaV att endast skydds jakt ska få förekomma i enskilda fall (efter ansökan från den som riskerar att lida skada) endast i Skagerrak och Kattegatt. SFPO anser att 1 000 individer ska få fällas i Skagerrak, 2 000 i Kattegatt samt att skydds jakt ska få ske i samtliga områden utan att någon ansökan ska behöva ges in, det vill säga skydds jakt ska vara tillåten.

Med avseende på vikare anser HaV att maximalt 30 ska få fällas. SFPO anser att 3 000 ska få fällas. Skyddsjakten är ytterst viktig för det småskaliga kustfisket i framför allt Norrbotten. Vikaresälen förhindrar effektivt i stort sätt allt garnfiske i Bottniska viken och därmed omöjliggör allt annat fiske efter till exempel siklöja än trålfiske. Beståndsuppskattning på siklöja visar att vikaresälen åter mångdubbel mer siklöja än vad yrkesfisket fiskar, och har därmed en stor potentiell påverkan på det värdefulla beståndet av siklöja.

2.1 Antal gråsäl under licensjakt samt område för detta

Det undermåliga utfallet av licensjakten efter gråsäl 2023/2024 är direkt hänförligt till avsaknaden av incitament för jakt. Handelsförbudet vad gäller sälprodukter måste omedelbart upphävas och en skottpeng om minst 3 000 kr/säl behöver införas. Utrymmet för jakt på gråsäl har berörts ovan och SFPO anser att 30 000 gråsäl ska få fällas inom svenskt territorium utefter hela Sveriges ostkust. Naturvårdsverkets förslag är inte ens i närheten av tillräckligt för att kunna säkerställa balans i ekosystemet och förutsättningar för ett fungerande småskaligt kustnära svenskt yrkesfiske.

2.2 Jakt på knobbsäl

Utrymmet för jakt har kommenterats ovan och SFPO anser att 1 000 individer ska få fällas i Skagerak, 2 000 i Kattegatt samt att skyddsjakt ska få ske i samtliga områden utan att någon ansökan ska behöva ges in, det vill säga skyddsjakt ska vara tillåten. Jakttrycket är minskande av ovan angivna skäl – handelsförbud vad gäller sälprodukter och avsaknaden av skottpeng på säl.

2.3 Jakt på vikare

Utrymmet för jakt har kommenterats ovan och SFPO anser att 3 000 ska få fällas. Jakttrycket är minskande av ovan angivna skäl – handelsförbud vad gäller sälprodukter och avsaknaden av skottpeng på säl. Ytterligare skäl för att inte hela kvoten har skjutits är att det ligger jaktförbud på den bästa jakttiden på våren, när sälen befinner sig på isen och är lättare att nå än andra årstider.

3 Jakttider samt områden och tid för inventering

SFPO är av uppfattning att jakt ska få ske med undantag för under kutningstid.

4 Annan lämplig lösning

Mot bakgrund av vad som förevarit kan konstateras att det i nuläget ej existerar någon annan lämplig lösning på problemet än en kraftigt utökad jakt. Det är orimligt att kräva att fiskaren ska investera i dyra nya redskap eller sälskrämmor (som för övrigt inte fungerar tillfredsställande). Ovissheten om framtiden är för stor när sälbeståndet ökar år efter år.

5 Rutiner för och omfattning av bärgning och provtagning

SFPO anser inte att det föreligger skäl för att ändra villkoren vad gäller bärgning och provtagning.

6 Uppföljning av licensjaktens effekter 2023

Licensjakt är bra men otillräckligt för att säkerställa att sälens påverkan på människans intressen har en neutral eller positiv effekt.

7 Åtterrapporering och utvärdering av skyddsjakten på vikare 2023

Se ovan svar vad gäller SFPO:s synpunkter.

8 Övrigt

Att i vår tid inte kunna förmå säkerställa en fungerande sälförvaltning, som säkerställer att antalet säl-individer är på rimliga nivåer utifrån en samlad bedömning, är ingenting annat än ett stort misslyckande. Vi borde veta bättre än att låta virus och svält reglera sälbestånden. Förr eller senare kommer sälstammarna att krascha på samma sätt som tidigare om inte en fungerande förvaltning införs.

En aspekt som inte berörs alls är det att säl äter tumlare, som till varje pris i andra sammanhang ska skyddas – detta är en paradox.

Det är ett faktum att säl som toppredator äter fisk och att säl därmed påverkar storlekssammansättningen, fiskartssammansättningen och återhämtningen av fiskbestånd i olika områden. För mycket säl resulterar i för lite fisk. Enligt en studie från SLU påverkar sälen strömmingsbeståndets storleksstruktur så att strömmingens tillväxt minskar. Detta kan mycket väl, tillsammans med födobristen för strömmingen, ligga bakom den dystra beståndssituationen för strömmingen i Bottenhavet och Östersjön.

Om torsken i Östersjön skulle komma tillbaka riskerar den återkomsten endast att, med dagens säl- och skarvbestånd, bli mat för säl och skarv.

Ska vi producera mat från våra hav eller är det viktigare att mätta överpopulationer av säl?

SVERIGES FISKARES PO

Peter Ronelöv Olsson
Ordförande

Teija Aho
Vice ordförande

Fredrik Lindberg
Ombudsman